

INNOVATIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH IN NO PHILOLOGICAL INSTITUTIONS

Ubaydullayeva Gulhayyo

Master, Jizzakh State Pedagogical University

Abstract: This article discusses the issue of increasing the effectiveness of English language teaching in non-linguistic universities. It also describes innovative teaching methods and approaches in English during the course.

Keywords: communicative, innovative teaching, process, skills development, motivation, educational technology.

Annotatsiya: Ushbu maqolada tilshunos bo‘lmagan universitetlarda ingliz tilini o‘qitish samaradorligini oshirish masalasi ko‘rib chiqilgan. Shuningdek, unda dars jarayonida ingliz tilida innovatsion o‘qitish usullari va yo‘llari bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: kommunikativ, innovatsion o‘qitish, jarayon, ko‘nikmalarni shakllantirish, motivatsiya, ta’lim texnologiyalari.

Mamlakatimizda mustaqillikning dastlabki davridan boshlab chet tillarni o‘qitishni yo‘lga qo‘yish, ilg‘or tajribalarga asoslangan malakali mutaxassislarini tayyorlash, ta’lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitish sifatini oshirishga alohida e’tibor qaratib kelinmoqda. Ta’lim tizimida olib borilgan islohotlar natijasida uzluksiz ta’limda chet tillarni samarali o‘qitish tizimi joriy etildi. Amalga oshirilgan ishlar bilan bir qatorda bugungi kunda ingliz tilini samarali va tizimli o‘qitish sifatini oshirish zarurati mavjud. Hatto Bolonya

konvensiyasi doirasida ham xalqaro ta’limiy dasturlar qamrovining jadallik bilan ortib borishi zamonaviy sharoitda talabdan ingliz tilini nafaqat kasbiy nuqtai nazardan, balki muloqotning akademik sohasi sifatida foydalanish ko‘nikmasiga ega bo‘lishni talab etadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012yil 10dekabrdagi «Chet tillarni o‘rganish tizimni yanada takomillashtirish chora-tadbirlarito‘g‘risida»gi PQ-1875-son qaroriga muvofiq oliy ta’lim muassasalari nofilologik ta’lim yo‘nalishlarida ingliz tili fanini o‘qitish, talabalarning o‘z mutaxassisliklarida til bilish ko‘nikmalarini mustahkamlash, ta’lim berish sifatini oshirishga yanada jiddiyroq e’tibor berila boshlandi. Talabalarning oliy ta’lim muassasasida ta’lim olish davrida zamonaviy o‘quv-uslubiy materiallar bilan ta’minlash hamda ilg‘or xorijiy

texnologiyalarni qo‘llagan holda o‘quv mashg‘ulotlarini olib borishni yanada takomillashtirilishi taqozo etiladi.

Nofilologik oliy ta’lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitish sifatini takomillashtirish quyidagi omillar bilan bevosita bog‘liqdir:

- ingliz tilini biladigan yuqori malakali yangi avlod mutaxassislariga ehtiyojning oshib borishi;
- oliy ta’lim muassasasiga qabul qilingan birinchi kurs talabalarining ingliz tili bo‘yicha savodxonligi pastligi;
- talabalarning o‘zga tilga xos kommunikativ kompetensiyalarni turli darajada o‘zlashtirganligi;
- o‘zga tilga xos kommunikativ kompetensiyalarni o‘zlashtirishda talabalarning o‘quv-metodik individualligini ta’minlashga yo‘naltirilgan o‘quv adabiyotlarining yetarli emasligi va h.k.

Nofilologik oliy ta’lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitishning umum qabul qilingan yo‘nalishlari sifatida kontekstli va kasbiy yo‘naltirilgan ta’lim aks etadi. Talabalarning bo‘lajak mutaxassislik bilan bog‘liqlikda

lingvistik tayyorgarligini shakllantirishda kasbiy yo'naltirilgan ta'limning tayanch konsepti sifatida kontekst muhim ahamiyat kasb etadi. An'anaviy ta'limdagi kabi kontekstli o'qitishda ham o'quv materialini o'zlashtirish axborotlardan iborat belgili tizimlar sifatida matn ko'rinishida taqdim etiladi. Biroq o'quv axborotlarini o'zlashtirishga doir topshiriqlar, muammoli vaziyatlar bo'lajak kasbiyfaoliyat bilan aloqadorlikda tizimlashtiriladi. Bu esa o'rganish jarayonining shaxsiy anglanishini ta'minlaydi, o'quv-bilish jarayonidan mehnat faoliyatiga maqsadli yo'naltirish imkoniyatini yaratadi. Ingliz tilini o'qitishda kontekstli va kasbiy yo'naltirilgan ta'lim o'z konsepsiyasiga ko'ra bir-biriga yaqin, ya'ni ikkalasi ham bo'lajak kasbiy faoliyatning o'ziga xosliklarini hisobgaolgan holda talabalarda o'zga tilga xos kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish masalasini asosiy maqsad sifatida qaraydi.

Bugungi kunda talabalarining shaxsiy natijalari bilan bir qatorda mavzu va metasubjekt natijalariga erishish vositalari ta'lim texnologiyalari hisoblanadi. Chet tilini o'qitish natijalarini ta'minlash bo'yicha o'qituvchining ish tizimi quyidagi texnologiyalarni amalga oshirishni o'z ichiga olishi shart: kommunikativ ta'lim texnologiyasi, matnning kommunikativ ma'nosini anglash texnologiyasi, o'yin texnologiyalari, hamkorlikda o'rganish texnologiyalari, loyiha texnologiyalari va boshqalar.

Ta'limda qo'llaniladigan yangi axborot texnologiyalari shu tarzda yaratilganki, ular yordamida odatdagi o'quv ish turlarini (ma'ruzalar va amaliy mashg'ulotlar, konsultatsiyalar, test sinovlari va hokazo) shunchaki yuqori texnik darajada amalga oshirish mumkin. Bunday haqiqatlarga duch kelgan talabalar, o'rganilayotgan chet tili, xususan, ingliz tili nafaqat aloqa vositasi, balki bilish, o'zini rivojlantirish, o'z qirralari va qiziqish doiralarini kengaytirish, shaxsiy ehtiyojlarini qondirish vositasi rolini ham bajarishini tushunadilar.

Biroq so'nggi yillarda chet tillarini o'qitishning eng ommalashgan

metodlari qatorida statistiklar reytingi va hisob-kitoblarida birinchi qatorni egallagan kommunikativ metod mavjud. Ushbu metod Amerika va Yevropada o‘zini ko‘rsatdi. Dunyoni zabt etishni davom ettirgan holda, respublikamizning yetakchi til universitetlarida qo‘llanilib, kommunikativ metodologiya bizga keldi. Metodika chet tillarini o‘qitishning ikkita asosiy usulini birlashtirishga asoslangan: an’anaviy va zamonaviy. Nomidan ko‘rinib turibdiki, muloqot aloqada muhim rol o‘ynaydi. Ushbu texnikaning asosiy maqsadi til to‘sig‘ini yengib o‘tishdir. Eng asosiysi, insonni chet tilidan qo‘rqishi, chet tilida gapirish qo‘rquidan qutqarish va shu bilan birga boshqa til qobiliyatlarini rivojlantiradi, xususan, gapirish va yozish, o‘qish, tinglash va hokazo.

Shuni ta’kidlash kerakki, grammatika chet tilida gaplashish, muloqot qilish jarayonida o‘rganiladi. Bu prinsipda birinchi navbatda talabalar til formulalarini, iboralarni yodlab oladilar va yodlay oladilar hamda shundan keyingina yodlangan iboralarda topilgan grammatik xatolarni tahlil qiladilar. Ismning o‘zi aloqa amaliyoti kommunikativ metodikada alohida o‘rin tutishi haqida gapiradi.

Kommunikativ texnika chet tilida so‘zlashish ko‘nikma va malakalarini rivojlantirishga qaratilgan. Shuni ham ta’kidlash joizki, metodikani qo‘llash bevosita dars tuzilishiga ta’sir qiladi. Auditoriyada ko‘pincha o‘yin vaziyatlaridan foydalanish, guruh ishlarini olib borish, xatolarni topish va taqqoslash qobiliyatlari uchun topshiriqlar ishlab chiqish zarur. Odatda, bunday tadbirlar nafaqat xotirani faol ishlashga, balki analitik va xayoliy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga imkon beruvchi mantiqiy fikrlashga ham majbur qiladi hamda fikrlarni ifodalashga undaydi.

Bugungi kunda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ingliz tilini o‘rganishda eng so‘nggi interaktiv manbalarni, jumladan so‘nggi avlod kompyuterlari, Internet, televizion dasturlar, gazeta va jurnallarni yaratmoqda. Yuqorida aytilganlarning barchasini amalda qo‘llash juda

muhimdir. Bu talabalarning tarjima qilinadigan til tarixi, madaniyati, urf-odatlari mamlakatiga bo‘lgan qiziqishini uyg‘otishga yordam beradi va kelajakda zarur bo‘lgan ko‘nikmalarni shakllantirishga ko‘maklashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vahobov M.M. Umumiy o‘rta ta’lim tizimida o‘qitish sifati monitoringi . – T., 2016.
2. Galskova N.D. Sovremennaya metodika obucheniya inostrannym yazыkam /. M.: ARKTI, 2013. 192 s.
3. Saidova F.B. Texnikaviy oliy ta’lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitish sifatini boshqarishni takomillashtirish: – T., 2017. –49-b.
4. Passov E.I. Soderjanie inoyazыchnogo obrazovaniya kak metodicheskaya kategoriya /, 2017. № 6. C. 13-23.